

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 6.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік II.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
місячно 1 800.000.
В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:
„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 8 кор. чек.
одно число 1 кч.

Товариство взаємних обезпечень „ДНІСТЕР“ .. у Львові ..
вул. Руська 20.

На підставі одержаного з Міністерства Скарбу дозволу приймає до обезпечення від огню будинки, хатні
— — — і господарські движимости, меблі, одягу і біля, збіжжя в снопах і в зерні, худобу і т. п. — — —

В американських доллярах.

СМЕРТЬ ЛЕНІНА.

Новий англ. кабінет міністрів
зложив присягу. Консерватисти го-
товляться поставити зараз після
отворення парламентарної сесії
внески на уділення новому урядови
вотум недовіря.

Бенешови не повелюся в Англії.

Віденські газети доносять, що Бенеша
принято в Лондоні незвичайно холодно.
Газети підчеркують, що їздити на двох
ковниках, французьким і англійським довго
длх Чехії не вдасться.

Жалоба в день смерті Леніна.

Уряд Совітів проголосив день
21. січня в якому вмер Ленін днем
жалоби.

Преса цілого світа займається
смертю Леніна. На загал панує
погляд, що із смертю Леніна роз-
горяться сильні тертя між комуні-
стами, що для совітів може мати
тяжкі наслідки.

Мек Доналд

Новий президент міністрів Англії.

В імени Річпосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал
пресовий у Львові, рішив на внесок дер-
жавної прокуратурі, що зміст часопису
„Новий Час“ число 1. з дня 6. січня 1923.
року в артикулі під заголовком: 1) „Усвя-
то Любові і Світла“ в уступі між слова-
ми: пісня а: Слухає. 2) „Ієкуче питанє“ в
уступах між словами: а) кордон а: До
світової, б) знова що а: найважлища, в)
патріотизм а: Це можна і г) від слів: Ро-
зуміється що таке до кінця артикулу. 3)
„І росвіта“ а) 4 слова заголовку, б) уступ
між словами „Прросвіті“ а) без ніякого в)
за значився а: В минувшому. 4) „Волин-
ський повстанець“ в уступах: а) між сло-
вами: держави а: Почалося. б) від слів:
Так покінчив до кінця. 5) „Нові кресовці“
сунуть на Волинь“ в уступах між словами:
Волинь і Полісе а: Та не страшні. б) з слі-
дуючого артикулу а заголовок б) уступ

від слів значиться що до кінця 7) Укра-
їнська колонія в Кракові в уступі від
слів: Іх що вечера до кінця містить в со-
бі ество ад 1) — 4) б) 7) алочину з § 65 а)
зак. кар. ад 5) виступку з § 302 зак. кар-
ного узнав доконану в дни 2-ого січня
1924. конфіскату за оправдану і зар-
ядив знищення цілого накладу і видав
по думці § 493 х. к. заборону дальшого
розширювання того друкового письма.
Заразом видав наказ відвчальному редак-
торови тої часописи, щоби це рішення по-
містив безплатно в найблищому числі і то
на першій стороні. Невиконання того на-
казу потягає за собою наслідки предвид-
жені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862. Д.
л. д. Ч. 6. ex 1863 а іменно засудження
за переступство на гривну до Мл. 4,000 000.
Львів, дня 5. січня 1924.

(Підпис нечиткий).

Франк гальоризаційний на 24. I.
1,900.000, на 25. I. 1,910 000.
Франк тютюневий від 20. до
27. січня 1,900 000.
Франк залізничий і почтовий
від 16. 31. січня 1,900 000.

Смерть Леніна.

Ленін умер. Ця вістка надійшла з Москви, тим разом вже офіційна і правдива. Бо скільки разів надходили до того часу відомости про смерть Леніна, спрешаровані тими, які полювали на сенсації.

Вже той самий факт, вказує, що Ленін був людиною, якою цікавився цілий світ, з смертю якого звязували, одні — свої надії, других на згадку його смерті обймав жах.

Хто такий Ленін? Мабуть не має ні одного культурного чоловіка, якому імя цієї людини не оббилося об вуха. Бо від шести літ, хто говорив про соціальну революцію, той мусів говорити про Леніна. Бо соціальна революція як чин і як теорія — це був Ленін.

Володимир Іліч Ульянов, відомий світові під псевдонімом Ленін, син московського дворянина і царського бюрократа. Старшого брата Леніна позішено за замах на царя Александра III, цей випадок мав рішучий вплив на дальшу діяльність Леніна.

Він від ранньої молодости посвятився революційній роботі, перебував через три роки на заслання в Сибірі, звідки виїздить в західну Європу. Осідає в Швейцарії і стає душею російського революційного руху.

В 1900 р. починає видавати комуністичну газету „Іскра“ та гуртує біля себе весь скрайно революційний елемент російської еміграції. В 1905 р. вертає в Росію, та після невдачі вертає назад в Швейцарію.

З вибухом революції в 1917. р.

Ленін з своїми найближчими співробітниками вертає в Росію і поваливши уряд Керенського стає на чолі большевицької влади. Від того часу до останньої хвилини життя, Ленін був божищем для комуністів. Ніякий цар не тішився такою відданістю своїх прихильників, як Ленін у комуністів. Його слово було святе. „Так сказав Ленін“ — вистарчало для того, щоби перевести в життя найризиковніші експерименти, раз в напрямі комунізму, то знова в напрямі буржуазного устрою.

Доки Ленін брав участь в життю партії, доти центральний комітет комуністичної партії складався з 25 людей. З хвилиною, як Ленін захорів і його ум перестав працювати, до центрального комітету вирано 75 членів. Бо на ум Леніна мусило складатись 50 звичайних мозгів.

Хоча Ленін вже більш року ізза хвороби не брав участі в політичній життю, то всеж таки сама присутність його між живими поздержувала його соратників від внутрішньої боротьби в більших розмірах, як це ми в останні часи помічаємо. Як не на живе слово, якого не міг видобути з себе спараліжований Ленін, то на письма покликувались його заступники і спадкоємці.

Тепер, після смерті керманіча, ідеолога і бога революції готувати ряди комуністичної партії розеднатися, заломитися. Бо не стало цементу, який їх спюював, забракло того, якому всі спільно могли поклонятися, супроти якого всі комуністи вважалися лише рядовиками. Тепер амбіції поодиноких головачів ізза браку нового Леніна хто знає, чи не загублять силу комуністичної партії, яку впрочім нищить вже само життя.

Вальоризаційна спекуляція.

Це що діється у нас від часу введення золотого франка для виміру і влат всяких державних податків, данин і оплат не можна назвати інакше як тільки спекуляцією.

Своєю спекуляційною вальоризацією обтяжила держава своїх громадян неімовірно високими податками та спричинила таку державу, що середно заможним людям годі жити а тим бідним прийдеться хіба гинути з голоду.

За державою пішли купці і промисловці. Вони ще кращі спекулянти від самої держави. Коли досі продавали вони свої товари після курсів чужих грошей то з

МИХ. ВОЗНЯК.

Чужинець про Україну на передодні Хмельниччини.

(Докінчення).

Після того говорить Боплян про христосування на Великдень і приписує владиці й духовенству, що вони мають удоволення цілувати тільки гарних жінок і дівчат, а старухам і поганим дають цілувати свою руку. Протягом вісьмох днів по Великодні не можна інакше виходити на вулицю як із великим числом крашанок, якими обмінюються з усіма знайомими, котрих зустрінуть, христосуються, обіймаються й цілуються.

Згаданий також обливаний понеділок. У великодній понеділок виробляють ось яку пустоту: зранна ходять молоді люди гуртками по кількох, ловлять усіх дівчат,

яких зустрінуть, приводять їх до керниці й виливають на голову кожій по п'ять — шість ведер води, поки вона цілком не стане мокра; ця гра дозволена тільки до полудня. Дівчата відплачують за це в найближчий вівторок, але з більшою хитростю: до одного дому збирається по кілька дівчат, кожда держить на поготові глек із водою; потім ставлять на сторожі маленьку дівчину, що завідомляє їх умовленим криком, коли переходить парібок; тоді всі дівчата вибігають на вулицю, з криком схоплюють його, на їх крик збігаються; сусідні дівчата на поміч першим і, коли дві або три сильніші держать його, інші виливають йому за шию свої глеку й „не відпускають його, не промочивши його наскрізь“.

Яку „культуру“ неслана Україну польська шляхта.

Так забавляється молодець, — а муштини інакше проводять ве-

ликодній понеділок. „Вранці вони товпою вибираються до замку, де дідич вичікує їх по обичаю, низько кланяються йому а після того кождей підходить і підносить йому курку або іншого птаха; в подяку пан угощає своїх підданих горілкою для якої ціли викочують на середину двора бочку й відбивають дно. Селяни наближаються та стають у коло, пан підходить із великим ополоником, наповняє його горілкою й не до найстаршого з них, а потім передає йому ополоник; той випиває і в свою чергу передає другому, третьому й т. д. поки знову черга не прийде на першого й поки не випорожниться бочка; як це настане перед вечером (а це буває досить часто), дідич має поставити другу бочку на місце порожньої, бо він обов'язаний угощувати селян таким ладом до заходу сонця, як, що вони можуть встояти на ногах. По заході сонця дається знак, щоб відійшли; ті,

введенням вальоризації вони достосували ціни своїх товарів до курсу польського золотого франка. А що курс його є вищий від курсу інших грошей сусідніх держав вийшло таке, що через ніч подорожало все о яких 100 прц.

Польські міністри можуть бути горді зі своєї праці. Своїми штучками вони втяли таке, що Польща перейшла на протязі 2-ох тижнів з краю, що мав найдешевші гроші до краю з дуже високою і дорогою валютою.

Щеж видно найкраще по курсах грошей поодиноких держав. Бо коли 1 к. чеська коштує 22.000 Мп.; 1 к. австр. 165.000 Мп.; 1 ліра італійська 490.000 Мп. а 1 швейцарський франк 1.716.000 Мп., то в цім самім часі коштував один золотий вальоризаційний польський франк аж 1.900.000 Мп. З цього і слідує, що ціни на всі товари мусять бути тепер вищі чим у інших державах, бо ці ціни достосовуються до „паскарського“ через саму польську державу усталюваного курсу польського золотого франка.

Та купцям і промисловцям за мало цього. Вони ідуть ще далше чим польська держава. Коли польський міністр скарбу подвоїв на протязі 2-ох тижнів вартість свого франка то в цім самім часі купці і промисловці піднесли п'ятькратно вартість своїх товарів (хліб, мясо, цукор, шкіра, мануфактура).

Загал населення терпить та попадає в щораз то більшу нужду. Не минає вона і нашого хл бораба. Його праця і продукти його праці суто танчі чим були перед війною а рівночасно паде на його плечі щораз то більший тягар вальоризаційних польських порядків. Треба йому ратуватися перед втратами, які приносить йому вальоризація; йому не лишається ніщо інче як тільки звальоризувати свої продукти. А це найкраще можна перевести через свої селянські рільничі організації, які потраплять краще боронити селянських інтересів чим кожний селянин з окрема.

Володимир Іліч Ульянов (Ленін)

голова Раді народніх комісарів СРСР умер 21. січня 1924 р. в Гірках біля Москви.

Як треба робити зізнання до маєткового податку.

Після переведеної оцінки свого майна а то в один із способів, поданих нами в полідних числах нашого часопису, треба списати цю оцінку у формі податкового зізнання на окремих друках, що їх мали доручити до 15. в. м. громади. Як що податники таких друків досі не ооержали мають зажаати їх видання у дотичних громад, де і треба

складати фізичним особам виповнені зізнання і то в речинці найдалше до 31. січня ц. р. Зізнання треба передавати за окремим повктованнем. Особи правні (спідки) обовязані до публичного складання рахунків складають свої маєткові зізнання в цім самім речинці до скарбових палат цього округу в якому мають осідок їх управи.

котрі держаться ще на ногах, розходяться до своїх домів, інші кладуться й засипляють на вулиці де й зістають до пробудження, як що не змилосердяться над ними їх жінки й діти й не доставлять їх до дому на ношах. Тіж, котрі занадто переповнять жолудок, зістаються тутже на дворі замку, поки не проспляться. Гидко бачити до такого ступня пняими цих нещасливців, котрі не зіли шматка хліба за цілий день і валяються в болоті як свині; я бачив, як одного з них везли мертвим на возі, а тоді було не пізніше ніж друга година пополудні“.

Решта твору Бопляна.

З решти твору Бопляна цікавий унім опис Київа, який називає автор одним із найдавніших міст Європи, та його церков зокрема св. Софії й св. Михайла. Поважну частину твору займає широкий

опис Дніпра. Зайнявся також автор особливостями, звіринного світу України та її клітатом. Цікаві також вістки Бопляна про Крим і кримських Татар, зокрема про те, як вони робили напади на Україну. Та ще цінніші для нас вістки про козацьке життя. В оповіданню про вибір козацького начальства змішав Боплян дійстність із власною уявою, але оповідаючи про те, як відбували козаки морські походи прислужився Боплян незвичайно для історії козацтва. Й коли такі вістки отут не переповідаються, то тільки тому, що їх можна зустрінути в ширшій популярній історії України.

На основі цих зізнань визначує влада скарбова висоту зачету на маєтковий податок. Цей зачет треба заплатити до 15. квітня ц. р. а відтак платити її далші піррічні рати аж до хрилі одержання остаточного податкового виміру у формі платничого наказу.

Властиве провірювання зізнань до маєткового податку переводять місцеві оцінкі комісії, які усталюють і вартість майна. Для цього мають всі органи публичної влади і приватні інституції давати висланникам цих комісій вияснення про стан так свого як і майна окремих податників.

Вимір маєткового податку мусить опиратися на зложені зізнання, коли його зроблено і переслано до 31. січня ц. р. — як що податник не зробив цього в назначеному вище речинці або відказався уділити потрібних вияснень, в цім тільки случаю наступає вимір податку з уряду.

Доконані через поодинокі скарбові палати виміри цього податку можуть бути змінені через Міністерство Скарбу, яке може податок цей обнижити або підвижити в залежності від того чи ці виміри відповітають усталюванім законом висоті податку шойого мають заплатити поодинокі ка егорії податників (рільництво, велика і мала торговля і промисл та тав. вільні заводи). В цім случаю підвищується податок тільки цім так фізичним як і правним особам, маєток яких представляє вартість більшу, чим 10.000 з латих франків. Шойно після цього одержують податники

платничі накази против яких можна вносити відклики а то в речинці 30 днів числячи від дня доручення до комсії віякличної. Против рішень цієї комісії можна вносити ще зажалення до Адміністраційного Трибуналу.

Міст-овий податок платитиметься в Мп. після курсу податкового золотого франка в дни

плачення податку або в чужих твердих валютах.

При кінці отцих пояснень треба звернути увагу, щоби податники предложили до дня 31. ц. м. зізнання про стан свого майна а то інакше прийшлось їм заплатити не тільки високі кари але й податок, вимірений не на основі зізнань а з уряду.

Таємничий портрет.

Дочка одного славного англійського письменника видала недавно книжку, в якій оповідає про таку цікаву пригоду:

„Останніх 15 літ життя мого батька — пише вона — перебули ми в нашій маєтності. Нашими сусідами були лорд Тавингенд і його жінка, що небагато перед тим дістали в спадку гарний маєток. Вони казали відновити, відмалювати і гарно урядити свій дім і запросили багато приятелів. Небаром розійшлася чутка, що в тім домі являються дуни і гості, подаючи різні причини, розіхалися. Оповідали багато про „бронзову жінку“, якої портрет висів в одній з кімнат: була то молода особа, в бронзовій атласовій сукні з жовтими прикрасами. Всі казали, що бачили ту жінку, як вона ходила по домі, в передпокою, в спальні чи в інших кімнатах. Не лишень гості, але навіть служба не хотіла лишатися в домі. Власник дому дуже затурбувався і звирився могому батькові. Батько думав, що то мусить бути жарт котрогось із сусідів або шутка злодій, що хотілиб під маскою духів зробити шкоду.

Батько рішився замешкати якийсь час в кімнаті, в якій являвся дух, щоби дійти правди. Вложив під подушку наладований револьвер і через дві ночі спав зовсім спокійно в кімнаті „бронзової жінки“. Третього вечора саме в хвили, коли почав розбиратися, двох сестрінок власника дому застукало до дверей. Вони попросили, щоби він пішов до їхньої кімнати на кінці коритаря та оглянув прислану з Лондону стрільбу. Виходячи з кімнати мій батько взяв із собою револьвер і сказав:

— На всякий случай, якби стрінувся із „бронзовою жінкою“.

Коритар був довгий і зовсім темний. Та заки дійшли до його половини замітили рухому тінь лампи. Перестрашені пізнали всі бронзову жінку, якої портрет висів у кімнаті. Батько підніс револьвер, а поява задержалася перед дверми, піднесла лампу до лица і щось злісно забурмотіла в сторону батька. Роздражений батько вистрелив в саме лице появи, яка в тій хвили зникла, а куля пробила двері кімнати, що лежала напроти“.

Як наша земля стала ненашою?

У святочному числі писали ми про се, як то жилось нашому селянинові вдавнині у своїй державі. Сказано там було, що під своєю владою вся земля належала до вільних селян. Та тому скоро 700 літ надтягнула зі сходу з Азії татарська хуртовина. Дикі, татарські полчища ударили о східну стіну української держави: вона хвилево подалася, вкінці видержала напір і лиш загинулася дещо на захід. — Над Дніпром запанували Татари та від правіків у боротьбі зі західним сусідом загартована Західна Україна Галиччина, Волинь і Холмщина ще на сто літ уратували українську державу від упадку. Та за той час і у нас багатші люди — бояри задивилися на польські та угорські порядки та бажали стати шляхтичами, від яких простий чоловік з тілом і душею та цілим своїм господарством мавби бути зависимим, як це вже тоді було в Польщі. Та західно-українські князі не допускали до цього, звідки то й повставала між ними а боярами сварка й ворожнеча, яка й виправила останнього західно-українського князя

Юрія II. на тамтой свіг 1310 р. з твердою рукою.

Не стало на нашій землі господаря, так й завалилася наша держава а сусіди кинулися розбирати нашу землю. Польща забрала Галиччину та Холмщину, Литва — прочі українські землі. Та підчас коли литовські князі старалися не нарушувати порядків української землі, Польща стала відразу перемінати все на свій лад. Почалося від переслідування тих Українців — бояр, що не годилися на чуже панування в Галиччині. Старі жерела нашої історії, згадують навіть про наших політичних емігрантів цього часу як Грицька Коссаковича, Васька Кудриновича, Юрія Лисогота Хотка. Цей останній в послідних роках існування своєї держави був найвищим судією в державі, немов міністром судівництва. На рідну землю вони вже не вернули, але потягли за кордон під литовську владу; їх великі маєтки польська влада сконфіскувала та роздала між польських збіднілих шляхтичів, що масами тепер як кольоністи сунуть на нашу земю.

Хтож то були ті кольоністи? Як вже сказано в Польщі, шляхта в тім часі була вже дуже могуча та мала під своєю владою селян своїх сіл. Але й між шляхтою були бідаки, що не мали своїх сіл; польське право тому й не хотіло їх вважати за повних шляхтичів а лиш за пів-шляхтичів та звало їх владиками. І тепер то сі напів шляхоцькі нуждарі сунуть на нашу землю, дістають ґрунти, відібрані від українських бояр-емігрантів, — багатіють чужим добром, та ще й добувають собі права повної шляхти. До таких то перших польських родин кольоністів належать: Гербурти, Габданки, Одровонжі, Тарновські, Сенінські, Радецькі та другі. Та поконфіскованої землі від українських бояр було за мало, — щоби обділити всіх, та ще й нових спроваджувати, тому треба було її звідкись роздобути; тай зачали — роздобувати. У нас як вже сказано не було як в Польщі різниці між шляхотним чоловіком а нешляхотним, всі були однаковими людьми й горожанами у своїй державі, що всі рівно платили податки. — Та тепер стала польська влада конечно доходити, котрі то власники ґрунту є шляхтичі а котрі ні. Відтепер стали вважати, що багатші люди — бояри, це шляхта, а бідніші, це селяни, або як їх тепер з польська зачали звати кметями. Кметі однак все мали бути зависимими від шляхти. Але хто шляхтич а хто кметь? Щоби це усталити, зарядив польський уряд таке, що кожний боярин має доказати своє шляхоцтво, а тим самим своє право на землю спорідненням з польською шляхтою або грамотами від українських князів. Деякі українські бояри — а таких людей все знайдеш — вже покумалися з польськими шляхтичами-кольоністами, тай їм легко прийшлося уратувати свою землю. Другим не лишалося ніщо інше, як сфалшувати грамоти, мовляв їх видали їм українські князі, хоч ті ніколи ніяких грамот на землю нікому не видали, бо такого звичаю у нашій державі не було. Та що польські урядники на старих українських грамотах небогато розумілися, то й потверджували такі фальшовані грамоти; особливо масами підроблялося такі грамоти на імя князя Льва. Всеж таки тим способом уратували й ті для себе землю і шляхоцькі права. Хто того не зробив і не зумів доказати своїх прав на землю, тому землю забирали, хочби вона була його від Біг знає кілька поколінь, бо мовляв він є „неправий посідач“ і нешляхтич. Багато українських бояр стратило тоді свою землю; її роздано теж... польським нуждарам владикам, що раз-у-раз сунули на богату, україн-

ську землю. Звідси то взялося у нас так багато дідичів-Поляків.

А селяни? Тим з початку землі не забирали, лиш стали приводити їх до залежності від „шляхтичів—дідичів“ села. Зараз відчув український селянин, що стратив найкращого опікуна, бо свою державу. Польські правні порядки не знали іншого селянина, як лиш зависимого від якогось пана-дідича. А до того часу на українських землях ціла селянська маса це були вільні гуржани. Тому поволи, але послідовно зачинає польська влада приміювати польські порядки до нашої селянської людности. В першу чергу заведено таке право, що суд над селянами віддано в руки дідичів. Це значить, що коли селянин чимсь провинився або селяни села мали між собою яку справу, так не судив їх державний суд, лиш пан; при цім пан побирав великі судові оплати і грошові кари. Представмо собі, що нині дідич в селі має виключне право судити людей, то кожному ясним стане, чим ставав український селянин.

Та на цім не кінець. У Польщі шляхта не платила ніяких сталих податків, так само то право розтягнуто на селян, що жили під панамі. Та миливбися той, хто думавби, що селянам через то лекше стало; противно — відтепер всі податки доси плачені державі мусіли вони платити панові.

Зимові вечорі.

Темна ніч сіла на село як квочка на курята. Маленькі хати збіглися, здавалось, до купи, щоб тепліще їм було. А ніч дбайливо обгорнула їх своїми крилами і примостилася над ними.

В селі стихло. Навіть собаки перестали лаяти — знать, тепло і сито їм у будах. Зі сивої безодні неба летіли великі клапті снігу і крутилися роями коло дерев і осторожно сідали то на зівялому листю, то на землі. Так нераз у маю як черешні та вишні зацвітуть, крутяться гурмами хрущі коло них. Тільки що тоді дерева білі а хрущі жовті, а тепер дерева жовті а хрущі білі-білесенькі. І не гаморять так як тамті, а тільки шелестять крильцями мов нетлі.

Тихо-тихесенько всюди. Видається, що все кругом заснуло довгим зимовим сном: і трибанна церква, стережена старими липами,

Лицарі вужа.

Десь при кінці 1914 р. головний штаб англійської колоніальної армії в Індіях видав до населення відозву і взивав щоб голосилися охотники до армії. Щоби показати велику прихильність до англійської влади та короля — Індуси заворушилися та громадно голосилися до війська. Між інчими повстав із тих охотників 146 полк, званий „лицарями вужа“, що складався із самої індуської інтелігенції, студентів, синів великих урядників та дочок визначних родин. Той полк займав відтинок на німецькому фронті.

Одного разу німецькому полкови вдалося оточити санітарний відділ „лицарів вужа“ і забрати його в полон. У відділі

було кілька індуських дівчат вищого походження. Німці не відіслали полонених до табору зараз, але передержали їх в окопах, а жінок відіслали на другий день назад з неприличними відозвами.

Це дуже обурило „лицарів вужа“. Вони кинули кріси, а узброїлися в мечі і пожитені від чародіїв — Індія знана із своїх чародіїв — прилади до кидання проків і підкралися під ворожі окопи.

Другого дня знайдено німецький полк, що стояв проти них вирізаний в цень, команданта повішеного на шибениці, а тіла старшин зі слідами страшного знущання.

На полишеній картці було написано: „Так мстяться лицарі вужа“.

Хто є український громадянин?

(Продовження.)

Слово „громадянин“, основане на відчутті спільности долі з усею своєю національною громадою й обовязків зглядом неї, виказує такі складові елементи змісту:

1) *Трата часу на добровільну працю для нації.* Треба сповняти особисто якусь працю, вимагаючу втрати часу, на яким небудь полі: читальня, чи склеп, чи хор, чи представлення, чи научування, чи захоронки — все одно, хто до чого відповідний, хто, що вміє, хто, що собі вибере, і то не доривочно відчіпно, десь-колись, але стало і систематично. І не можна викуплювати себе жертвами на цілі — бо колиб кождий тільки дав, а ні-

чого не робив, то що вийшлоби з того? Також не можна казати, що працює для нації той, хто сповняє свої (заводові) обовязки звання: учительського, духовного чи урядничого; бо це правда лише в нації, що має свою незалежну державу. В поневоленій заводова праця — це праця на хліб і для піддержання пануючої держави — а що для визволення своєї? Отже це єсть перший, основний, головний елемент змісту слова „громадянин“. Без такої праці ніхто не може називатися громадянином.

2) *Стремління до згідности між словами і ділами.* Наприклад: У нас давно вже скрізь прийнявся клич свій до свого — то тільки на словах. На ділі ніхто крім

і приходство оперезане високим частоколом і школа, що вилізла на горбок як піп на проповідальницю, і читальня „Просвіти“ що вийшла безбоязно на середину майдану.

Та це тільки так здається. Бо село ще не спить. Ось хати втворили очі та блиснули світлом у темряву. То сям-то-там скриплять двері і хтось виходить на дорогу.

Загомніла сонна вулиця розмовами, сміхом та перекликуваннями.

— Іва.. ти куди?

— В читальню! А ти?

— Також!

Сходилися, здоровкались і йшли вже разом. За хвилю наздігнали знову когось

— Добрий вечір!

— Гаразд!

— Куди Миколо?

— До склепу

— Чого?

— От посидіти та побалакати!

— Дурний, що там такого вчуєш! говорить Іван. — Зійдуться чорт зна чого до того склепу, надимлять що світа божого не видко

і нарікають на кепські часи. Ходи з нами в читальню. Поспіваємо, прочитаємо книжечку чи газету тай відрадніше стане.

Микола пристає і завертає до читальні.

З других сторін села ідуть туди теж, то одинцем то гуртками. Переважно молоді хлопці та дівчата. Старі приходять пізніше. Тільки Семко Зарічний, голова читальні, дарма що старий, заходить скорше щоб наглядати над усім. Завсіди ліпше, як молодь чує на собі око старшого. Вона буйна, як той весняний вітер і часом не завадить трохи погамувати її.

В кімнатах читальні ясно, тепло, привітно. Шкільний сторож, що доглядає й читальні, добре дбає щоби було все в порядку. Ось тепер гріє старі кості під печею і задоволено попакує люльку. Він хоч і старий вже, любить побути між молодими, довідатися що в газеті пишуть, послухати пісень нечуваних. А що вже за пісні отта молодь не співає? За його часів то

одиниць його не придержуються.— Доказом сього слабосилість нашої кооперації. По містечках живуть з продуктів і покупок наших селян цілі десятки жидівських склепиків— а кооперативи нашої або нема зовсім або як є, то ледви клигає. Хоч кождий знає „свій до свого“ але в дійсності йде попри свою кооперативу до жида. Треба розрізнити незгідність свідому і несвідому. — Свідома тоді, коли патріот знає, що робить національне зло — одначе для своєї користі і вигоди чи особистої або партійної амбіції таки його поповнює.

що йому якось не прийшло на думку, що він повинен піти до свого... На кождім кроці — в щоденнім життю наші люди поповнюють множество таких несвідомих кривд своему народови в його визвольній ідеї а позбутися тої тяжкої несвідомости можемо тільки довголітнім виховуванням.

3) *Стремління до досконалости.* Обнявши якунебудь громадянську працю треба не механічно, бездумно повторяти чинности свого попередника, чи показувати зверхні прояви роботи (ut aliquid!..) як славні „засідання“, — але перенятися своєю працею, старатися зрозуміти її ближчі і дальші цілі, та поступити бодай крок далі від попередника, бодай на волос удосконалити її не зражуючись ніякими перепонами — бо тільки тоді можливий якийсь поступ, якесь наближування до нашої остаточної мети. Чому у нас просвітянська справа так скандалічно заскорузула? — Бо ніхто, ні голова філії, ні голова читальні, ні секретар, ні касієр, ні

член з правила не застановиться: які властиво мої обовязки, яка їх ціль, чи і як можна розвинути удосконалити працю? Від початку просвітянської роботи ніхто — ні навіть Головний Виділ — не сказав досі, не вияснив, не виказав і не зілюстрував досадно-ярко, що і як просвітянська праця веде прямо до державної незалежности! — Не поучив, як в просвітянській праці до неї наближуватися. Навпаки! Мин. року на ззичайних зборах читальні (в Єзуполі) голова (!) читальні (целєбс) виразно заявив, що „Просвіта“ не має на цілі будови ураїнської державности — а місто- голова філії (Станиславів) слухав і нічого не сказав на це. І так іде праця по всіх наших інституціях!

Крім того животворного і всеобіймаючого стремління — обовязок завзивати других до праці та усвідомлення значіння слів Франка „кождий тям, що на тобі мільонів стан стоїть — що за долю мільонів мусиш дати ти одвіт!...“

Огляд світових подій.

Англія.

Остаточно старий кабінет міністрів Балдвіна провалився, а на його місце прийшов Мек Доналд, голова робітничої партії.

Балдвін виголосив перед голосуванням велику промову, в якій боронив своєї дотеперішної політики. Вказав на ряд справ, які його правительство полагодило, а зокре-

ма на боротьбу з безробіттем і на вдержання дальшого союзу з Францією. Та та промова Балдвінови не помогла. Після нього прийшов до слова Мек Доналд і заявившись проти дотеперішної політики поставив внесок на ухвалення недовіря дотеперішному урядови.

— в переконанню, що може боронити всякого хто платить; коли до ліплення кооперативного дому береться Поляка, галерівця, поминаючи свого таки члена, зарібника, котрого Поляки прогнали зі служби. Управа (свідомі патріоти!) ображується на докір — адже все одно, хто поліпить хату, аби дешевше!...; або коли інтелігент іде до адвоката-жида, а на запит каже

співалося або рекрутські, або про цисареву, або про Америку. А тепер інакше співають про степи якісь далекі, про Україну широку. А все там гармати а все там кров, що аж слухати лячно. Не дармо наблукалися хлопці по світу. Він колись і сам ходив у поход „на Наталію“ але то давні — давні часи. Пісень було небогато, а які й були то забулися. Молоді-ж як з рукава піснями сиплять. Ще й кантички мають до того малесенькі та складні.

Думає собі оттак старенький сторож і прислухується, чи не йдуть уже читальники.

— Ілуть! радіє старий.

В двері вривається гурт молодих веселих парубків. Обгрушують сніг у снігах і входять до середини,

— Добрий вечір дядьку! — здоровлять старого.

— Доброго здоровля хлопці — відказує

— Добре що затопили в печі, бо на дворі здорово за вуха торгас — добавляє Іван Микитин. Ми нині довше посидимо, бо субота,

і книжечки та газети нові прийшли.

— Про мене сидіть і до раня — відказує старий. Тільки заспівайте гарно та прочитайте що цікавого.

— Прочитаємо! впевняє Петро, що все читає в галос книжку чи газету.

— І заспіваємо! додає Василь, співак на ціле село.

За той час у читальню прибуває народу. І хлопці й дівчата і старші громаляни. Хто сідає на лавку, хто стоячи заводить балачку.

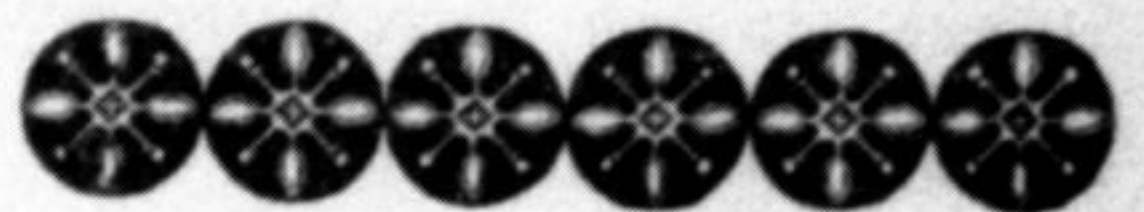
Сміхун Микола розказує в однім гурті, як він тамтої ночі жандарма страшив.

— Ха ха-ха! зареготалися хлопці — Там вже певно не було жердки — докинув один.

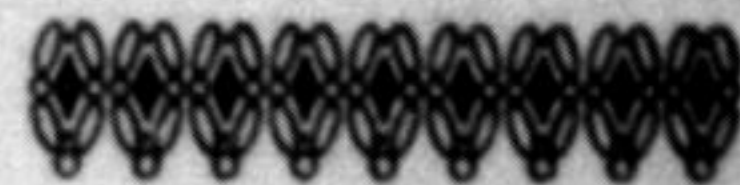
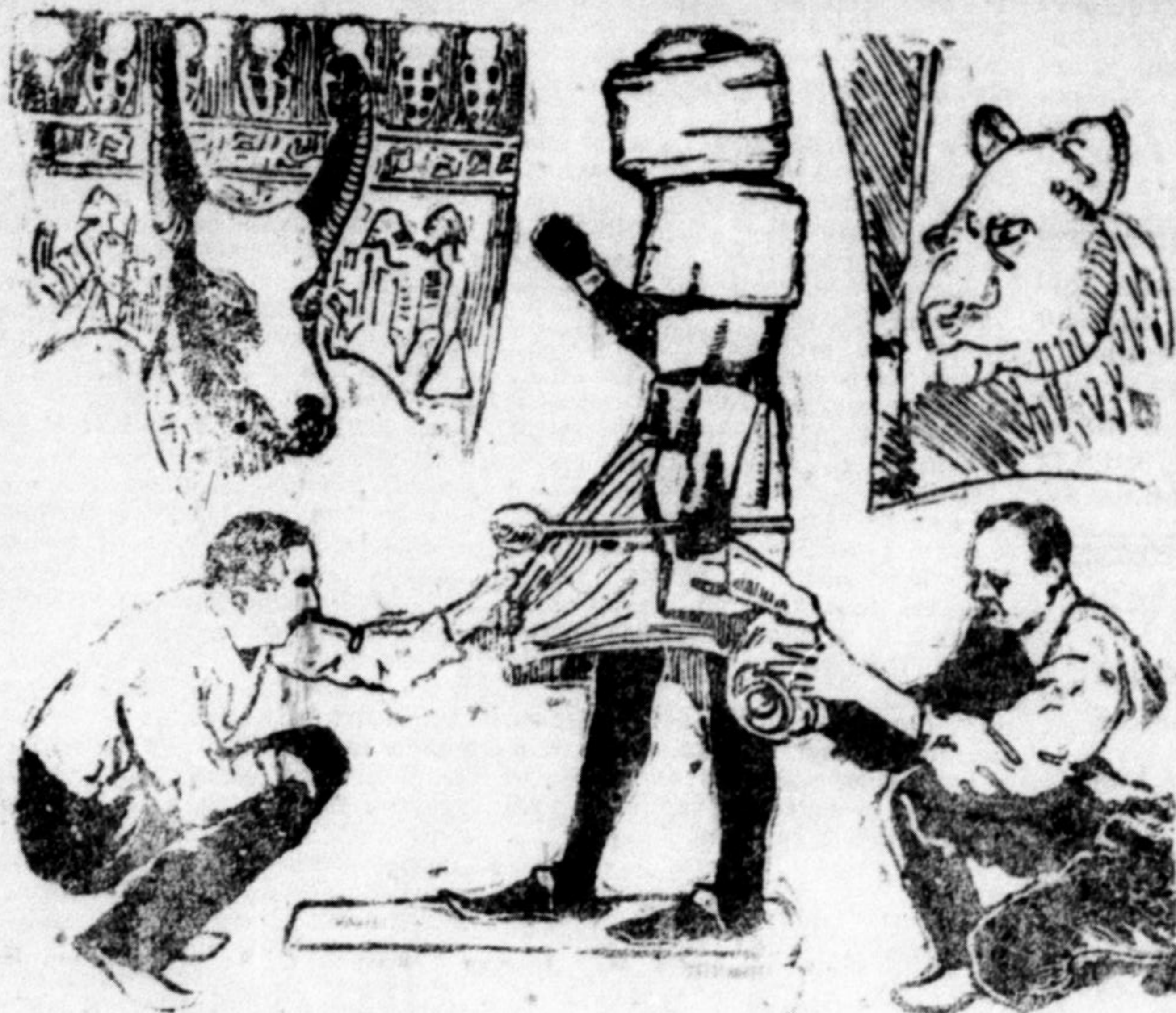
— Але за те була вїйтиха — підморгнув другий.

В інчій гурті теж щось веселого говорилося, бо всі сміялися, аж гомін бився о стіни.

(Продовженне буде)

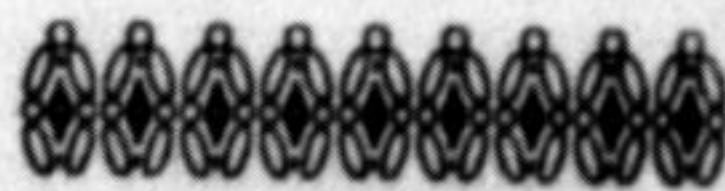
Мумія Тутенкгамена.

Старинні Єгиптяни вірили, що душа чоловіка тільки тоді живе вічно, коли тіло забезпечене перед знищенням. І тому то вони мали винайти дуже добрі способи бальсамовання тіл своїх мерців. Так забальсамовані тіла Єгиптян називаються мумії. Як добре були вони забезпечені перед знищенням, доказує те, що такі мумії перетривали аж до наших часів, то значить більше як три тисячі літ.

В нас писалося не раз про відкриття дуже старого гробу єгипетського фараона Тутенкгамена. Дослідники дібралися вже до самої мумії і перевезли її до Лондону.

Наша ілюстрація представляє, як ту королівську мумію обвивають обережно в папір перед висланням в дорогу. В горішніх кутах зображені дорогоцінні прикраси знайдені в гробівці.

При голосуванні за Балдвіном впало 256 голосів, проти Балдвіна 328. Балдвін сейчас після голосування предложив королеви свою димісію, яку король прийняв. Рівночасно поручив творення нового правительства Мек Доналдови. Мек Доналд зложив правительство з членів партії праці і лібералів. Особистий склад нового кабінету король прийняв до відома і затвердив.

Таким чином в Англії пораз перший прийшла до влади нова сила — робітничка партія. Від коли в Англії існує парламент — у влади

були або консерватисти або ліберали. Робітничка партія не мала до цього часу на політику ніякого впливу. Тому остання поліція, що Робітничка партія прийшла до влади має велике значіння не лише для самої Англії, але і для Європи. Бо новий уряд, якого прем'єр входить до II. Інтернаціоналу і засідає там разом з соціалістами інших народів звертатиме більшу увагу як хто небудь другий на загальноєвропейські справи.

Багато рахують на нове англійське правительство.

Німці.

До того часу Франція за тихою згодою Англії робила з Німеччиною те, що їй подобалося. 1923 рк був для Німеччини одним із найстрашніших, які вона пережила. Варта поглянути на втрати, які Німеччина понесла завдяки окупації Франції німецьких територій, і так: Німецька марка упала за той рік 400 мільйонів разів, в Рурщині було 132 убитих Німців, 145.000 видалених їх урядників і робітників з родинами, 2021 увязнених, яких разом засуджено

нік 1534 літ тюрми, а німецька держава втратила около 4 мільярдів золотих марок, тобто стільки як взяла з Франції контрибуції в 1871 р.

Німеччина безсильно опиралася французькій політиці і остаточно скапітулювала. Тепер з приходом до влади робітничої партії в Англії, Німці багато з цього надіються. Вони думають, що на будуче Англія не дозволить Франції вести такої грабіжницької політики, як до тепер.

Залізничний страйк в Англії

треває далі. Страйк розширився досить нерівномірно. В деяких округах залізничний рух цілком здержаний. В останній хвилі синдикат коїювців заявив, що на деяких лініях машиністи повертають знова до праці. В Лондоні вдержують отримання на місце залізничних омнібусів,

Італійсько-югославянський союз.

Югославянський президент міністрів Пасіч і міністер закордонних справ Нікшич вибираються до Італії. Підписання договору сподіються між 10. а 20-им лютим в Венеції або Падуї.

Всеукраїнський зїзд Рад.

В Харкові розпочав наради Всеукраїнський зїзд Рад. Зїзд отворив голова Виконавчого Комітету України Петровський короткою промовою. Після цього забрав голос

голова Ради народних комісарів України Чубар і в довгій промові розглянув здобутки за минулий рік. Чубар підчеркнув, що українізація, яка до цього часу провадилась лише в школі і адміністрації мусить перейти на всі ділянки життя, треба стреміти, заявив Чубар, до притягнення всіх сил краю до праці над будовою нового життя.

Всі заколядовані гроші негайно переслати на адресу У. П. Т. „Рідна Школа“ у Львові, Ринок ч. 10. П. п., бо навіть малим опізненням спричиняється велику шкоду нашому прив. шкільництву.

С. КАЛИНЕЦЬ.

42 цм. гармата.

*Як лиш перший раз зробили
Велити — гармати
Так і зараз на фронт взяли
Щоби спробувати.*

*Вибрали трох зі жовнірів,
Відважніших трошка:
Поляка і Українця
І Єврея Мошка.*

*Перший Поляк, як лиш стрілив,
В яму швидко скрився.
Другий стрілив Українець, —
Аж перехрестився.*

*Третій Жид з гармати гукнув,
Стоїть, не тікає!
Лиш раз вайкнув, оглянувся
І чогось чекає.*

*— Славно! кажуть офіцери,
Що дивились з боку,
— Ти один найбільш відважний,
Бо не зробив й кроку!*

*— Щож за це собі бажаєш?
Гроші чи медалі?
— Я попрошу пару білля,
Бо... не рушусь далі.*

перевели жандарми ревізію в школі і не знайшли нічого а мимо того арештували Льва і Леся Побігущих уч. гімн. Крім того арештували уч. VIII. кл. Ст. Ласійчука і громад. писаря Ів. Стефанціва, у котрого найшли і забрали кухарську книжку! Другого дня по переслуханню їх пустили. Найбільше шукали (не знати за чим) у студ. П. Кривоносюка і не арештували його лиш тому, що вже був заарештований у Львові, а по трох тижнях його випустили не сказавши навіть за що арештували.

В день виборів до сойму було в селі спокійно. Голосувала лиш виборча комісія і кілька господарів (3 чи 4). В день виборів до сенату прийшли до села жовніри і жандарм Каміньський. Парубки співали в читальні. Розюшений Каміньський влетів з жовнірами до середини, парубків розігнав причім побив одного, (кольбою по плечех вдарив) і арештував по раз другий Леся Побігушого (бувшого учен. б кляси).

Люди мусіли жовнірам давати за дармо яйця, молоко, муку і т. и. Поволи той день минув і село відітхнуло спокійно як по тяжкій довгій тучі з громами.

могила все в гору і немов говорила „Так збудете і Україну тільки труду мусите положити і на її жертвенник, але труду не хвилевого, а безвпинного, труду цілого життя а може і життя. Аж по ваших кістках, на землі зіллятій потом і кровію воскресну я“.

Не знеохочувались нічим молоді „каменярі“. Ось і хрест вже готовий. Високий та дужий. Мов маленький хрестик двигнули його на могилу і вже малюють... Що за радість, що ділу кінець. Завтра святити муть. Дівчата збирають цвіти, хлопці соснину, плетуть вінці до півночі і окрашують дорогу могилу.

Величаво зійшло сонце в неділю (29. липня 1923) і величаво відбулося посвячення могили. По Богослуженню рушив похід з церкви. На переді Пластуни — наша надія в майбутнє. Поважні в них личка, блищать оченята... Свідомі хвилини і настрою, несуть терневий вінець із кільчастого дроту (— подвійна алегорія). За Пластунами шкільна молодь несе і свій віночок маленький як і вони, та за те щирий із самих блакитних квіточок. — За ними несе наша „Січ“ вінець великий та сильний, а за ними несуть вінці від „Чит. Просвіти“, „Хору“, учеників, студентів, дівчат парубків, „Спілки ощадности“, брацтва а вкінці від цілого села. За вінцями процесія із священником і товпа народу. Похід поважний, настрої урочистий. І „Сонце гріло не пекло“ вітрець „ні дихне“. Поволи дійшов похід до могили. Пластуни утворили півколо і держали порядок. По відправленню панахиди, виголосив священник довгу патріотичну промову, а потім укрили могилу вінцями, а хор почав співати „Вічна пам'ять“. Тяжко прийшлося співати в горлі дусить, слези тислися до очей. За що Вони лягли, за що каралися, за що страждали і полягли? І грімко лунає, лунає друга пісня народу: „Ви жертвою в бою нерівнім лягли“. Вмовкла вже пісня, нарід ще стоїть... І знову піднімається пісня „Не пора“ і „Ой та зажурились Стрільці Січовії“.

ХРОНІКА

Села Воєкресінці, пов. Ксломня.

(Докінченне).

Вибори.

І наше село пережило в жовтні та падолисті 1922 р. страшне лихоліття „виборів“ до польського сойму. — В селі появлялися якісь „духи“ і розкидали провокаційні письма із накликом „всі до виборів“. Село було в стані облоги. По 8-ий год. вечером не можна було ходити ніде. Дня 21. X. 1922

— Могила „Борцям за волю України“.

Рік 1923 буде памятий в нашій селі, ще одним великим ділом, ділом кількох енергічних учеників та парубків. Вони почали сипати на площі Т. Шевченка (біля школи) „високу“ могилу. Чим вище вона вносила, тим більше раділи вони чим більші мозілі виростали на їхніх руках, тим більше ясніли в них очі, біла радість із лиць. Звільна з трудом, грудка за грудкою, росла

Вечером дав наш „Драматичний Кружок“ драму „Кара Совісти“ в честь тих, що полягли „За волю України“.

На хресті є напись „Борцям за волю України“ вдячний нарід.

Треба згадати, що цього року чит. „Просвіти“ разом з „Драматичним Кружком“ і „Пластовою четою“ улаштували два фестини на площі Шевченка (біля школи і моголи). Один 2. VIII. а другий 2. IX. 1923. „Драматичний Кружок“ дав в селі кілька вистав „Ой не ходи Грицю“, „Кара совісти“, „Жидівка вихрестка“, „Сатана в бочці“, „Неповелося“ і „На перші гулі“ в селі, а „Верховинці“ в селі Кійданцях (за Коломиєю) і „Жидівка вихрестка“ та „Перехитрили“ в Корничі. — Потім коли ученики пішли до школи життє громацьке в селі — (крім Пласту) устало, а тепер, тому, що ученики і студенти (приїхали) прийшли на свята, знова починає „жити“ ученики приготуються до коляди на народні цілі. Пластуни приготуються до концерту і вистави на Богоявлення цього року. На вакації буде жити село більш патріотичним життєм

(Подав) Доброслав

на підставі „Записника“ Евгена Павлинка.

Дописи.

Лука Велика пов. Тернопіль.

(Самоволя поліцай Дерень і атаки учителя Пйотровського, голови місцевої, польської організації на українське життє.) Українське життє в нашій селі дуже гарно розвивається. Найліпшим доказом на це, що село почало власними силами будову поверхового дому, де має поміститись читальня „Просвіти“, Кооператива, народна школа У. П. Т. і селя для вистав. За одно літо ц. р. вибудовано дім доверху з тесового каміння і осіною відбулось посвяченне. Розвиток українського життє в селі є сіллю в оці для місцевої горстки Поляків. Відзивались на це перелякано в своїй пресі і почали йти наступом на наші товариства. Вони мають „Кулко рольніче“, але воно вже покінчить свою діяльність на днях... Уже часує, як то кажеться про вмираючого, а наша кооператива з дня на день лучше розвивається під умілим проводом Івана Лучкова, Михайла Комара і Івана Поліщука. Іван Лучків провадить торгівлю товарів, а за вторговані гроші Іван Поліщук і Михайло Комар купують збіже, яйця і інчі селянські продукти. Поляки видячи це, що Кооператива добре розвивається, ставляють їй різні перешкоди. Постарались про те, що може торгувати лише від 8-ої рано до 6-ої год. вечером і зильнує її двоє поліцаїв. На сміх, щоби отворено крамницю, зараз записують на кару і вже цей випадок був трикратний. Одного разу записав поліцай за це, що зійшла в склепі надзірна рада на нараду, другий і третій раз за це, що пізно привезено товар з Тернополя і треба було зложити в склепі. Два рази заплачено малу, кару, але третій раз суддя хотів запомогти польський скарб і визначив 15 мільонів гривни. Того було за богато і внесено спротив. Найбільше докучає поліцай Дерень зі станиці Мишковичі. Є це ходачківський хам, оженений в Мишковичах. Любить „бакчи“, але що дадуть то мало, длятого заперестали вся-

кі дачки. Дерень є людиною не без гріха. Оригінальний сторож безпеки дитина нічого часу, бо сам намагає людей до крадіж, як приміром Петра Кропильницького. Мені здається, що це не є почесно для польської поліції, що таке індивідуум є її членом. Аматорський гурток при читальні „Просвіта“ зложений з молодіж приготував на свята драму „Безталанна“ і на перервах три деклямації моем Т. Шевченка „Мені тринацятій минало“, „Розрита могила“ і „Суботів“. Вистава мала йти через два дні, на 8. і 9. січня. рже заздалегідь зачались чути натяки зі сторони Поляків, де Українці будуть грати, бо в школі їм управитель Едвард Пйотровський не дозволить, але М. Комар, голова читальні поминув п. Пйотровського і вистарався зіволенне на виставу в школі у начальної власти. Вистава першого дня пішла дуже гарно. Дуже подобались людям деклямації дітий, але не подобались присутним Полякам, Головно „Суботів“ за слова „ляка задавила“. За це постановили другого дня не допустити до вистави і спровоадили „кулко аматорске“ зі села Буцнева. Але М. Комар не допустив їх до гри, а почалась наша вистава. Все йшло добре, аж прийшла черга на „Суботів“. Лише почав хлопчина говорити, а присутний поліцай Дерень закричав: „Nie pozwalam!“ Запитано його, з якої причини він закаує, як дозволив староста. На це відповів добродій Дерень: „Starosta się patczy nie pozyci“. Отже тепер то цікаве, хто мудріший, чи тернопільський староста, чи Дерень? Видно, що польські поліцаї мають знамените образование. Зпоза місцевих гостей на першій виставі був присутний Вол, Мартиневич, організатор читалень з Микулинець. Дуже його перелякала поліція і зараз легітимувала. Поляки дивуються, що Дріммон запитує Лігу Націй, чи в Польщі знесено вже невірність, а тут легітимуютьс людину знану найменшій дитині в околиці.

„Читальник“.

Веселий куток.

Поради для ловців.

Зима, час ловів на всілякого звіря. Хто може — бере в руки рушницю і йде на засідку, або підкрадається до зайців, лисів, диків і т. п. Хто не має чим, або не може стріляти то наставляє самоловки на звірячих стежках.

Подаємо нище найліпші, випробувані способи ловів, які признало наше ловецьке товариство Тур:

Страшний бойкот.

Всякі є бойкоти на світі. Дуже часто бойкотовані їх видержують і нічого собі з них не роблять. Але випадок, що стався недавно в Америці доказує, що є страшний бойкот, якого не можна перенести, з якого не можна собі нічого не робити. Придумала його... жінка.

Родичі панни Марти, що були в дуже скрутному матеріальному положенню, припустили її вийти замуж за багатого чоловіка. Родичам промовляло до серця богацтво зятя, дочці не подобався брудний, брудний і нехлюйний муж.

Перші роки подружнього пожиття проминули як так. Марта не хотіла бути матірью, щоби дітьми не звязуватися з чоловіком.

По трьох роках Марта покохалася з молодим, гарним мушьюною і умовилася

1. Лови на зайця.

На стежці котрою ходять зайці поставити твердий камінь і насипати на него табаки. Заяць любить все обнюхувати то понюхає й табаки. Його зачне вертати в носі і він стане пчихати. „Пчих! А пчих!“ За кожним разом тарахне головою в камінь. Якщо табака сильна, російська то найдалі за пару хвиль зайць забеться до каміня.

2. Лови на лисів.

Лис дуже осторожний звір і лови на нього незвичайно трудні. Найлекше його перехитрити в той спосіб: Береться коновку до підливання цвтів, електричну ліхтарку, мішок і бубен та в тиху невидну ніч ідеться в ліс. Як тільки появиться коло вас лис зачне бубнити і блискати ляпкою. Лис возьме це за громи і з перестрахи стратить голову. Він зараз залізе під перший ліпший корч, щоби схоронитися від дощу. Тоді потихо підійдїть до корча і розтворивши мішок, лийте на лиса воду з коновки. Лис видячи, що й корч його не охороняє, шукатиме сухого місця і залізе в мішок. На тім справа майже скінчена, бо лис у ваших руках. Але дуже нумудро роблять деякі ловці забиваючи злапаного лиса. Тим способом можуть з одного лиса мати тільки одну шкіру. А прецінь можна мати їх більше. Треба тільки живому лисови прорізати шкіру на морді, і взявши за хвіст бити його добре палкою. Лис напевно вискочить зі шкіри і піде в ліс. Користь з цього велика: Вам остала шкіра, а лис на ново поросте.

3. Лови на медведя.

Не кожний ловець відважиться станути до боротьби з Вуйком. Не вбитий відразу звір, кидается на чоловіка і дуже часто розшарпує його страшними пазурами. Тому ловці придумали дуже добрий спосіб, який все кінчиться смертю медведя.

На дереві, коло котрого Вуйко ходить вішають таблицю і на ній пишуть крейдою: 2+2 — 5. Медвідь як тільки побачить рахунок, стане і зачне собі ломити голову, як це можливе. Таж 2+2 = 4 а не 5. Ломить собі бідака голову ломить аж зломить.

Хитрий ловець без труду приходить до пре-расної добичі.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.

Газда акушером при отеленню.

Відомо, що найбільше тільних коров пропадає через те, що їх треба дорізувати, або таки гине тому, що не можуть отелитися. Найбільше вини в цьому поносять по наших селах різні знахорі, цеб-то ті, що начеб-то „знаються“ в помочі при тяжких породах.

Оті всілякі „людці-знавці“, баби, добрі сусіди, без ніякого дійсного знання, — своєю безоглядністю й варварствами, що називають їх „помічю“, відбирають корові при отеленню її останні породові сили. Само вже посягання брудними руками, закладання невідзаражених грубих мотузків та довготривалого повертання у родному-нутрі, при насильному тягненню, — спроваджує опух й сим створює трівку перепому у виході плоду.

А як прийдеться віддати на зарізь одну нашу кормительку — то в хаті розпука, начеб помер хто з домашніх. Бо ж і не дивниця. Втрата дійної корови, з окрема в нинішніх важких часах, при небувалій дорожнечі худоби, не дасться прямо оцінити.

На щасливе отелення чекає не раз як на спасення численна родина, що пожадливо глядить за каплею молока, одинокою окрасою лихого харчу!

Нехай мої слова будуть до свідчення лихою долею пересторогою на будуче!

Не глядіть отже помочи у варварів-знахорів-курпфушерів, але роздумайте уважно над отсими моїми вказівками, що подаю Вам із мого фахового досвіду. Приздобуйте собі дещо підготовки в тому напрямі, щоб ви в необхідній потребі, на случай тяжкого отелення могли стати для себе помічником — акушером.

Книжок і підручників про належну поміч при породах є доволі багато. Всі — які мені попали під руку — мають те спільне, що заплутують річ по своїй суті просту, так як простим являється й сам порід. Подають вони чимало описів таких-то а таких неправильних положень (позицій) плоду, а забувають звернути увагу на те найважливіше, що порід цовинен властиво відбутися своєрідними природними силами. Так і діється у худоби, живучої свобідно табунами у степу.

Тяжкі отелення мають своє джерело в штучній годівлі: невідповідному доборі бугаїв (з за великими лобами), невмілому плеканню тільних коров (недостача руху).

Приводять до цього й ті всі злишні маніпуляції, що місто улегчити, утруднюють злоги або й зівсім унеможливають їх. З цієї причини видається мені кориснішим звернути увагу, чого потрібно вистерігатися, щоби не спинювати отелення власними природними силами.

Познаки вагітності коров (кобил).

1. Здержання гону полового. Звичайно — як що від посліднього догону до стадника минуло 4 неділі, а у корови (кобили) літкування не поновилося, передбачуємо вагітність.

2. Побільшення об'єму живота, а іменно на прикінці перших трьох місяців вагітності.

Живіт стає долом ширший, а в правій (у корови) зглядно лівій (у кобили) слабині більше увипується. Ямини голодні поглиблюються. На прикінці вагітності, зовнішні частини родниці й вимена набрякають.

3. Рух плоду — в другій половині доби вагітності. З окрема по напоєнню зимною водою, або по придушенню п'ястком, замінне кидання плоду, — у корови в правому, у кобили в лівому підживотті.

4. Удар серця плоду — на прикінці вагітності (6—8 міс.) Припадають два слабші удари серця плоду на один сильніший материн. Прислухуватися у корови в правому, у кобили в лівому підживотті, дещо попереду вимен.

Доба вагітності триває у корови: 41 неділя = 281—290 день = вище 9ти місяців; у кобили: 48 неділя = 336—340 день = вище 11ти місяців.

Не розслідувати вагітності посяганням, не поїти для спроби рухів плоду студеною водою, ізза небезпеки покинення!

Не посягати перед властивими породовими болями!

Нетерпеливі (цікаві) посягають у родний шлях корови, як лише появились щойно перші, або приготівні-передпородові болі.

В наслідок такого посягання нетерпеливими, по думці яких „випадає вже час“, — приходять до зранення матиці ізза недостаточного поширеного входу (уст), запалення її, покинення плоду, а часто й загибелі корови (кобили).

Потрібно знати, що ці перші короткі болі передпородові, мають ціллю приготувати доперва плід до виходу із родного шляху й відповідно його наставляють. До сього часу лежить він у лоні матерному наперек і до гори ногами, а

в такому положенню ніколи не мігби уродитися.

Щойно від болів передпородових настає він доліживотом і передом (головкою) або задком в напрямку матичних уст, котрі при цьому поширюються. Незабаром являються властиві породові болі. Є вони довготривалі, напіраючі й легко їх спізнати. Доперва якщо вони вже виступили, та на випадок дійсної потреби й по належному приготуванню й відзараженню наших рук, можна посягнути.

Є ще й по породові болі, що мають цілю викинути по отеленню місце або ложисько.

Не пробивати плодового міхуря! Нерозумні пробивають плодовий міхур якщо він лише появиться. Тим робом спричинюють вони самохіль тяжке отелення. Плодовий міхур заключає в собі плодови води й є призначений для поширення родного шляху, що веде із матиці крізь лоханю (мису або мидницю), споєну по середині дещо податнєю хрястю. Якщо плодовий міхур за скоро (передчасно) пробється, плодови води не сповнюють свого призначення й не звогчують за час породу плодового шляху а корову (кобилу) позбавляється самопомочі, яку дала їй чудотворна сила природи для облегчення злогів.

Тому не потрібно плодового міхуря пробивати, за виїмком тих випадків, коли з приводу за сильної його оболочки й при видній вже з вні голови теляти, міхур не годен самостійно тріснути.

(Докінченне буде.)

Маріян Стахурський
ст. ветеринарний лікар.

Комунікат

Головного Виділу до всіх Філій і Читалень в краю.

Дня 5. березня 1924 р. відбудеться надзвичайні загальні збори Товариства „Просвіта“ у Львові задля перемінення необхідних змін в статуті Г. а. Головний Виділ має головно на увазі зміни параграфів і уступів, на які покладається адміністрація влада, не хотючи прийняти до реєстрації ні нових зголошеших, ні давніших відновлених Філій і Читалень.

З огляду на репрезентативну систему і з огляду на постанову статуту §. 26., яка наказує при зміні статуту участь 20-ти делегатів, Головний Виділ визнає всі Філії, щоби перенести якнайшвидше вибір делегатів з поміж членів і всі читальні, щоби вислали по одному відпоручникові. Списиб вибору по думці §. 18. ст. такий: Вибір відпоручників на загальній збір Товариства виконується тим способом, що на зборі Філіальним, зглядом в тій цілі скли-

каним окрузімі вибирають присутні припадаюче на округ філіяльний згл. окружний число відпочивників. Вибирають на кожних 50 звичайних членів по одному відпоручників. Неповне число первісне понизче 50 звичайних членів Т-ва та всяка надвижка понад 50 звичайних членів Т-ва управнюють також до вибору по одному відпоручникові.

Сі збори скликають Виділи філіяльні на зазив Головного Виділу Товариства, а в тих округах, де філії Товариства нема, мужі довіря установлені Головним Виділом Товариства (§. 28. в.) На сих зборах проводить голова філії, зглядно його заступник або установлений муж довіря.

Кожда читальня „Просвіти“ на загальний збір Товариства вибирає без огляду на число своїх членів лише одиго відпоручника а вибір сей доконується на звичайних або незвичайних зборах читальні в тій цілі скликаних.

Відпоручники звичайних членів Товариства легтимуються грамотами вибору, підписаними председателем збору філіяльного, зглядно окружного і Гол. Виділом прозіреними (§. 28 ст.) Відпоручник читальні має виказатися легтимашкою, виготовленою виділом читальні (§. 46. в.)

Вислаті відпоручники мають на загальнім зборі Т-ва лише один голос.

Як філії так і читальні доставлять Головному Виділові найдаьше до 27. лютого 1924 список відпоручників. Відпоручники, котрі без оправданої причини зголосять свою участь на самих загальних зборах, не будуть допущені до голосування.

Львів, дня 22. січня 1924.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові:

М. Галушинський
голова.

С. Шах
секретар.

Паршиві вівці.

Від одного з наших читачів зі села Боршович пов. Львів дістаємо ось яке письмо:

„На зазив „Нового Часу“ складала жертви на Рідну Школу, пішов я з колядою і зібрав 15 мільонів. З цього три мільйони від трьох жертводавців які дали по мільйону, я вислав впрот до Львова, а 12 міль. до п. дра Щуровського організатора збірок на Рідну Школу в судовім повіті Винники. Коли о цім довідались деякі дячки, підняли крик, по що вислати на Рідну Школу, що ім все одно, чи українська школа чи польська, бо і так наш селянин не дасться в нічому научити, хочби перед ним

і хрестом клався. Ці люди це наші найбільші хруні, які ще перед війною робили українському життю найбільші прикrostи, хотіли би це робити й тепер. — Дав би Бог, щоб наші селяни вже раз прозріли! — *Громадянин“.*

До цієї справедливої замітки нашого дописувача можемо від себе додати хіба це, що як бачимо, у нас ще паршиві вівці не перевелися. Біда всіх вже добре пригиснула, але ще видно не так, аби пархи всім відповідали. Щож, тих пархів ми лкувати не вміємо, можемо лише відмежуватись аби не заризитись.

Податкові бони.

Польський міністр скарбу Грабські розпорядив виданне в найкоротшому часі тзв. податкових бонів по 5, 10, 25 і 100 золотих франків. Продаватимуть ці бони всі скарбові каси, відділи Польської Каси Пожичкової і Каси Ощадності та приватні фінансові інституції після денного рахункового курсу франка.

Цими бонами буде можна платити всякі державні податки та данини. Ці податкові бони мають болай в часті ратувати населенне перед вальоризаційною дурійкою в звязку з вічним і нічим неузасадненим підвищенням курсу польського золотого франка.

Під розвагу львівського громадянства.

Головний Виділ Тов. „Просвіта“ та його філія ім. Т. Шевченка висилає на днях своїх уповноважених для збирання членських вкладок на р. 1924. Уповноважені мають припорученне обійти всі наші економічні і культурні інституції та товариства, всі приватні спілки і підприємства, всі українські дома та родини та бути взагалі у кожного львівського Українця та заінкасувати там членську вкладку.

Сповіщаючи про це, прохається отцим загал українського громадян-

ства міста Львова та його передмість зложити до рук уповноважених не тільки свою членську вкладку але і служити їм своєю моральною помочою через подаванне їм адрес, щоби цим способом започатковане Головним Виділом Тов. „Просвіта“ і його львівською філією акція могла увінчатися добрими успіхами.

НОВИНКИ

Календар. — Січень 1924.

28. Понеділок (15) Павла Т. Ів. *Правосл.* Павла Т. Ів. Схід 7:02. Захід 3:10.
29. Второк (16) П. ок. с. Петра. *Правосл.* П. ок. с. Петра. — Схід 7:01. Захід 4:12.
30. Середа (17) † Ант. Вел. *Правосл.* Ант. ел — Схід 7:01. Захід 4:14.
31. Четвер (18) Атанасія і Кир. *Правосл.* Атанасія і Кир. — Схід 7:00. Захід 4:15.

Народні приповідки.

На Петра Вериги (29 січня) розбиваються криги.

Щасте розум відбирає, а нещасте назад вертає.

Що сталося в січні.

28. 1734. † Данило Апостол, український гетьман.

28. 1790. ур. поет Петро Артемовський Гулак.

Пригадки для Виділів Читальні „Просвіти“ на січень.

Коли Загальні Збори читальні ще не відбулися, конче їх відбутти. Вислати звіти діяльності за минулий рік до філії і головного товариства. Наближаються роковини уродження і смерті Шевченка. Вже заздалегідь приготуватися до шевченківського концерту.

— 0 —

Одержали мислююче спростованне до поміщення. — В відповідь на оповістку в ч. 2. „Нового Часу“ з дня 13. I. 1924 р. повідомляло, що на рівні зі всіма членами Укр. Парлям. Репрез. пожертвував 50.000 марок на захоронку імені М. Голубця у Львові, які гроші переслав ще 3. XI. 1923 р. через редакцію часопису „Діло“. При сьому зазначую, що ніколи й нікому не зобов'язувався платити 3 мільйони марок на ту саму ціль, як пишеться в оповістці.

Л. Маркович.

Випадок кольтоніста. Польський кольтоніст Зігмунт Адам, що осів недалеко Монастириськ, знайшов 15 см гранату і маніпулював коло неї так, що вона вибухнула, що спричинило смерть кольтоніста і його сина Александра. Жінка і три дочки важко ранені.

Кождий Американець винен 283.75 доларів. Довги Америки з кінцем 1923 р. виносять тільки, що якби їх поділити між усіх горожан, то кождий Американець бувби винен 283.75 долара. На заграничних позичках має Америка 11,800.000 доларів, в чім на Англію припадає 4,600.000.

П'яні риби. В Америці не вільно продавати алькоголю. Та цю заборону всякі люди обходять і продають тепер ще більше пожаданий бо заборонений напиток потапки, але за добрі гроші. Державні агенти викривають дуже часто торговців алькоголем, знайдений спирт конфіскують та виливають до рік. На тім виходять найпоганише риби. Запримічено, що риби в ріягарі напів спаралізовані і без всякого опору ідуть на вудку. Таким робом ловля риб дуже улєкшена.

Самовбійство малпи. В місті Бретиславі в Чехословаччині держала одна пані велику малпу в клітці. В часі неприсутності пані дому малпа зробила петлю, привязала до стелі клітки, закинула на голову і повісилася.

І ще землетруси. Тільки тепер тих землетрусів, що вони не роблять вже ніякого вражіння. Колись землетрус — то було незвичайне явище. Як тільки де трапився, то про його писали всі газети довжезні статті, містили численні ілюстрації — сьогодніж вистарчає коротесенька за-

мітка, якої мабуть тепер і не читається. От в південній Америці в краю Колумбії був знов землетрус, що спричинив великі шкоди в сімох містах. Другий землетрус відчуте в Індії, півострові Азії. Не перестав тряситися земля і в Токіо, в Японії. Чи цим хоче показати наша земля своє невдоволення із того всего, що на ній діється...

І в Америці дорого. Американське статистичне бюро при міністерстві праці подає, що в порівнянні з передвоєнними часами кошти удержання в Америці подорожляли на 72 проц.

Новий винахід в області летунства. Бувший летун німецької армії робив в Парижі проби з апаратом власного винаходу, при допомозі якого можна безпечно злітати з літака, що летить з великою швидкістю на висоті 100 метрів. Підчас проби Німець спустився з висоти п'ятсот метрів ціло на землю з літака, що був в повнім бігу.

Пані Кулідж проти мальовання уст і лиця. Жінка теперішнього американського президента Кулідж виступила дуже остро проти жінок, що малюють собі уста та лиця. Виступ той мав деякі наслідки, бо в часі прийняття в Білій Домі (резиденція американського президента) ані одна з запрошених пань не була намальована.

Лев Мусоліного. Теперішній диктатор Італії Мусоліні дістав від одного цирку молодого льва в подарунок. Не маючи з ним що зробити, подарував його містови Медіолянови, куди того „царя пустини“ перевезено і замкнено в клітці „Публичного Городу“.

Біржевий перегляд.

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 24. I. 1924.

Амер. дол. 10,50—10,550.000, одинки і двійки на рівні з іншими ам. дол., канад. дол. 9,600.000—9,700.000, Кч 290.000, фран. фр. 430.000, франки швайц. 1,8 0.000, фунт штерл. 43,0 0.0 0—43,50 0.000. Фр. бельг. 40.000. — Ліри 440.000, Лєї 42—45.000, Австр. кор. 148.

Золото: 20 кор. 48,000—49,000.000, 20 фр. 45,000.000, 10 рублів 61,000.000.

Срібло: кор. 750.000, 5 кор. 4,200.000, фльор. 2,0 0.000, рублі 3,750.000 копійки за рубель 1,900.000.

Збіжова біржа.

— Львів, 23. I. 1924.

Кр. пшен. з 1923, 40,—41,000.000. Жито з 1923, р. 27,—28,0 0.000. Броварняний ячмінь з 1923 24,—25,000.000.— Овес з 1923, р. 24,—25,000.000. Горох пільний 60,000—0 0.000.000. Горох Вікторія 00,00 0 0 мід. Пшенична мука 40% „О“ 85,000.000, 55% „1“ 67,000.000, 70% „4“ 52,0 0.000. Житня мука 60% 64,000.000, 70% 57, 00.000. гречана каша 0 0.000—1 0,0 0.000 — Ціни розуміється за 100 kg без споживного податку. Місце, стація заладовання.

Ринок.

Хліб 1 кг. 600.000, м'ясо волове 3,400.000, свиняче 3,000.000, теляче 2,500.000, солонина 000.000—4,500.000, сало 0,000.000, смалець 6,000.000 масло десерове 7,000.000, масло кухонне 6,000.000, сир 1,5 0.000, яйця 1 шт. 300.000, сметана 1 літра 1,500.000, молоко 450.000, 1 кг. меду 3, 00.000.

ОПОВІСТКИ.

На „Рідну Школу“ замість святочних бажань зложили Вл. Галя і молодимир Луцькі 5 мільонів мп., чит. і освіти в Кригульці 10 мільонів.

На інвалідів: Чит. Просвіти в Кригульці, 7 мільонів.

На Дар Просвіти: Булаєвич Микока, Жубравці 500 тисяч.

ОГОЛОШЕННЯ.

ЯКИМ ДУБ, ур. 1898 р. в Оряві повіта Сколе (Р. К. U Stuy) загубив книжочку військову в жовтні м. р. в поїзді на лінії Самбір—Хирів. Хто знайшов, прошу ласкаво зголосити на адресу Орява, пов. Сколе.

До всего Громадянства львівського повіта!

Сею дорогою повідомляємо, що (в суботу) дня 2. лютого 1924. о год. 10 рано відбудуться в салі Української Бесіди у Львові привул. Рутовського 22. (Нар. Дім.)

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії Т-ва Просвіта ім. Маркіяна Шашкевича.

Кожда Читальня має вислати на сі збори по двох відпоручників, заосмотрених в легітимації від иділу Читальні. Крім сих відпоручників нехай явиться на сі збори як найбільше людей в кожній громаді львівс. і винниц. судов. повітів. Окремих запрошень на сі збори не висилаємо з причини дорожніх почт. порта. Тому просимо вичливо Ві Святичеників, Учителів, Академиків та всіх свідомих Громадян, щоби заохотили в своїх громадах людей до як найчисленнішої участі в сих зборах. За Виділ Філії Т-ва „Просвіта“ ім. Маркіяна Шашкевича у Львові: Д-р Іван Волошин, голова, Андрій Зелений, секретар.

Звичайні загальні збори

Членів Кружка УПТ. в Дрогобичі

відбудуться в понеділок дня 28. I. 1924 в силі „Народного Дому“ о год. 10 рано.

Порядок денний:

- 1) Отворення Загальних Зборів
- 2) Відчитання протоколу з посл. Загальних Зборів
- 3) Звіт секретаря
- 4) „ касієра.
- 5) „ музичного інститута.
- 6) „ контр. комісії і уділення абсол. Управі.
- 7) Вибір нової Управи,
- 8) Внесення і запити.

За Управу Кружка:

Д-р В. Пацлавський, Левицький Остап, голова, секретар.

Увага: Колиб в означеній годині не ясилась статутом означена скількість членів Загальні Збори відбудуться о год. 11 без огляду на скількість членів.

ГРОМАДЯНЕ!

Електричні і нафтові ДІТМАРІВСЬКІ ЛЯМПИ

від найскромніших до найвибагливіших.

ЖАРІВКИ і СКЛА до ЛЯМП

КНОТИ і всі складові часті Дітмарівських лямп

Весь електротехнічний інсталяційний матеріал

Елсктричні кухонки — Начиння і залізкв

ЕЛЕКТРИЧНІ МОТОРИ

УВАГА!

Від тепер купує наше Громадянство лише у представника Т-ва для торгівлі і промислу

„ТОПАС“

А. БЕРЛІНСЬКОГО, при вул. Словацького ч. 4.

(проти Головної Почти при трамваєвім перестанку). ГУРТІВНА ПРОДАЖ по цінах фабричних: „ТОПАС“, Львів, вул. Міцкевича ч. 22. Тел. 624. — Всі знаємо, що треба лише у своїх купувати! Товар першої якості по цінах конкуренційних!

СПІШІТЬСЯ! бо вже на вичерпанню Великий календар „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“ на 1924-ий рік

і підручний календарик „САМОХОТНИК“.

Ціна календаря 3,000.000 мп., „САМОХОТНИКА“ 480 000 мп.

СПІШІТЬСЯ, БО БУДЕ ЗАПІЗНО!